

СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ

Товканець Ганна

завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

Товканець Оксана

професор кафедр
загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вступ. Соціально-педагогічна робота в освітніх організаціях вищої освіти за останні роки зазнала суттєвих змін, з'явилися нові тенденції, напрями, підходи. Потрібно розуміти, що нові віяння у системі соціально-педагогічної діяльності породжують і нові питання. І від того, наскільки якісні відповіді на них будуть знайдені, залежатиме підвищення соціальної активності студентської молоді та ефективність взаємин викладацького складу зі здобувачами освіти, що сьогодні визначається як одне з найголовніших завдань розвитку вищої освіти [4].

Мета роботи: обґрунтувати чинники стимулювання соціальної активності здобувачів вищої освіти в умовах університету.

Матеріали та методи. Студентство – рушійна сила сучасного суспільства, справжня та майбутня інтелектуальна еліта та віддзеркалення соціальних процесів, очікувань, прагнень. Разом з тим ця категорія населення країни також є досить незахищеною, схильною до різного роду впливів і навіювань. Студентський вік украй важливий етап формування дорослої особистості. Необхідність у якісній, системній соціально-педагогічній роботі закладів вищої освіти не знижується, більше того, в сучасних кризових умовах вона посилюється.

Студентство нового покоління потребує нових підходів. Нерозуміння та неприйняття факту зміни портрета сучасного здобувача вищої освіти буде

формувати ситуацію помітної віддаленості адміністрацій університетів та професорсько-викладацького складу від студентства.

Результати та обговорення. Соціально-педагогічна робота в освітньому середовищі закладу освіти спрямовується на ознайомлення із соціальним середовищем; діяльнісне засвоєння соціального середовища; педагогізація середовища шляхом підтримки позитивно-корисних ініціатив соціуму щодо соціального виховання людини; формування в особистості адекватного ставлення до позитивних і негативних явищ оточуючої дійсності. Відтак, характер впливу освітнього середовища визначають не лише спрямованість дій та позитивні або негативні установки, але й активність суб'єкта, його самостійність та ініціативність. Соціально-педагогічна робота виступає гарантом успішного вибору життєвого та професійного шляху для молоді, оскільки спрямовує на врахування моральних цінностей, дотримання сімейного та громадянського обов'язку, виховуючи в душі миролюбності, доброзичливості, поваги до релігії, милосердя, дбайливого господарювання тощо.

Основними результатами стимулювання соціальної активності майбутніх педагогів є: формування всебічно розвиненої людини; розвиток навичок самодисципліни, що сприяє формуванню стійкого характеру, самостійності, вольових якостей.

На основі аналізу результатів наукових досліджень [1-3] нами визначено чинники стимулювання соціальної активності молодого покоління в умовах закладу вищої освіти:

1. Формування соціально-виховного середовища, яке цілеспрямовано впливає на свідомість і поведінку особистості з метою розвитку певних якостей, переконань, духовно-ціннісних орієнтацій та потреб. Важливим є врахування особливостей інтеграції зусиль суб'єктів соціально-виховної діяльності, взаємозв'язку цільового, організаційно-діяльнісного, змістового та оцінно-результативного компонентів соціально-педагогічного процесу, моделювання механізмів самореалізації та самоствердження особистості, що сприяють її самовираженню, прояву неповторної індивідуальності тощо.

2. Повномасштабне запровадження нових форм, видів, стандартів освіти тощо, усталене функціонування нових форм освіти (дуальної, змішаної, дистанційної), новітніх інтерактивних, індивідуалізованих, командних і проєктних освітніх технологій спільного вироблення нових знань. Зокрема, це можуть бути тренінги, наприклад «Корекція поведінки важковиховуваних учнів молодшого шкільного віку», «Використання інтернет-сервісів в освітньому процесі: соціальний аспект», «Педагогічний супровід осіб з особливими освітніми потребами» тощо.

3. Формування у майбутніх педагогів інтересу до самоосвіти, розвитку інтелектуальної, вольової та емоційної сфер особистості, а також розвитку знань та способів організаційно-управлінського характеру в умовах позааудиторної роботи. Студенти під керівництвом викладачів самостійно освоюють не лише нові знання та вміння у різних галузях науки та культури, а й способи самостійної діяльності. Інформацію, який освоює кожен студент у процесі позааудиторної діяльності, забезпечує розвиток його емоційної сфери. Емоційність одержуваного студентами матеріалу пов'язана з яскравими історичними сторінками, які знайомлять студента з найважливішими відкриттями, винаходами. Спрямування здобувачів вищої освіти на освоєнням ними історико-культурної спадщини визначає роль самоосвітньої діяльності у досягненні професійної майстерності, соціального визнання, гармонії та досконалості.

4. У процесі формування соціальної активності студентів необхідно використовувати такі форми роботи, які викликають у студентів потребу брати участь у підготовці соціально орієнтованих заходів та їх проведенні. Такими формами позааудиторної діяльності можуть бути: громадсько-організаторська діяльність; художньо-естетична діяльність; факультет індивідуальних спеціалізацій; наукова діяльність студентів; участь у трудових справах; фізкультурно-оздоровча робота; участь у діяльності виборних органів (виконання різноманітних разових та постійних доручень).

В основі сучасної підготовки фахівця: принципи гуманної педагогіки,

педагогіки партнерства, широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес, створення системи неперервної освіти, зокрема системи самоосвіти й самовдосконалення майбутніх педагогів, забезпечення формування професійних компетентностей.

5. Залучення студентства до діяльності об'єднаних рад учнів та у реалізацію програми розвитку діяльності студентських об'єднань. Діяльність студентських об'єднань у ЗВО здійснюється на основі наукових студентських гуртків, волонтерських організацій, творчих об'єднань та груп за інтересами. Основними завданнями таких об'єднань можуть бути: створення умов для розкриття наукового та творчого потенціалу здобувачів вищої освіти; залучення здобувачів вищої освіти до участі в наукових конференціях, семінарах, форумах, конкурсах та інших науково-дослідних і просвітницьких заходах; сприяння участі здобувачів вищої освіти у міжнародних проектах, програмах навчання і стажування за кордоном; апробація результатів науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти на міжнародних та всеукраїнських наукових заходах та їх публікація в наукових виданнях; налагодження зв'язків з іншими студентськими науковими організаціями, об'єднаннями, установами на міжнародному, всеукраїнському та регіональному рівнях, участь у семінарах соціально-педагогічного спрямування, наприклад, «Соціально-педагогічний супровід фахового становлення майбутніх учителів», в процесі якого формуються соціальні і професійні компетентності.

6. Ефективним чинником підвищення соціальної активності студентства є надання можливості участі у роботі ключових освітніх і соціально орієнтованих майданчиків та форумів, наприклад. Це може бути участь у програмах регіонального рівня. Наприклад, програма розвитку територіальної громади «Своїми руками», що спрямована на стимулювання мешканців територіальної громади до створення культурних, архітектурних та туристичних об'єктів та локацій на території громади власними силами, реалізації творчого потенціалу мешканців громади та зростання її туристичної привабливості. Програмами національного рівня є програми за тематичними групами, наприклад «Лідер

21 століття», форум «Організатор» та інші. Спрямування студентів на подібні форуми може розглядатися як підтримка, засіб стимулювання за високу соціальну активність на благо університету, а також засіб залучення в актуальні державні напрями. Після участі у таких майданчиках активність студентів помітно посилюється. Цікавим досвідом є реалізація міжнародних студентських проєктів.

7. Волонтерство, яке ми розділяємо на соціальне і педагогічне волонтерство, спрямоване на оволодіння особистістю адекватними засобами вирішення складних життєвих ситуацій, розвиток ресурсів молоді: формування у них позитивного уявлення про себе, якостей соціальної та педагогічної компетентності, вміння приймати на себе відповідальність за своє життя, спілкуватися з оточуючими, співпереживати їм, знаходити та надавати підтримку тим, хто її потребує. Серед критеріїв та показників даного процесу: 1) когнітивний (наявність необхідних знань про педагогічне волонтерство, можливості його використання, зміст програм, що реалізуються волонтерськими об'єднаннями); 2) організаційно-діяльнісний (наявність необхідних умінь та навичок волонтерів для організації діяльності); 3) мотиваційний (наявність сталої установки суб'єктів процесу соціального педагогічного волонтерства, всіх соціальних інститутів суспільства на організацію соціально значущої діяльності) [2, с. 19].

8. Залучення до процесу підвищення якості освіти. Потрібно чітко розуміти, що у трактуванні сучасного закону «Про освіту» ми вбачаємо певну логіку освітнього процесу у ЗВО: освіта = виховання (формування, розвиток) + навчання. Тобто фактично державою офіційно визнано, що невід'ємною складовою освіти є виховання.

Також привертає увагу той факт, що поняття «виховання» стоїть на першому місці, а навчання – на другому. Такий підхід цілком відповідає світовим трендам, згідно з якими необхідно насамперед підготувати повноцінну особистість – члена суспільства, а потім формувати знання і компетентності для успішного ведення професійної діяльності.

Висновки. Основним освітнім орієнтиром у нових соціокультурних умовах стає розвиток особистісного потенціалу, орієнтованого на перспективу життєвого розвитку та зміни. У цьому значне місце займає процес професійної підготовки майбутнього педагога, в якому визначальну роль відіграє освітня установа, яку обирає майбутній бакалавр, спеціаліст, магістр. Освітній заклад, формуючи освітнє середовище підготовки випускника, виконує соціально педагогічно значиму функцію виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверіна К. С. Фактори формування соціальної активності майбутніх фахівців соціономічних професій. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Вип. 3. Бердянськ: БДПУ, 2019. С. 171–182.

2. Гуманізація управління навчально-виховним процесом закладів освіти: монографія; уклад. М. В. Елькін, Т. С. Троїцька, М. М. Окса та ін. / ред. В. В. Молодиченко. Вид. 2-е. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. 242 с.

3. Слюсаренко Н. В. Проблеми спілкування та комунікацій учасників освітнього процесу в контексті ідей В. О. Сухомлинського. Наукові записки. Вип. 171. Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. Кропивницький: КОД, 2018. С. 148–152.

4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>